ÖZ

SÖZ VE VARLIK

Toplumsal bakış açısının, sözün genellikle kurgusallığına yönelik olduğunu ve daha çok suni tarafı ile etkileşime girdiğini söylemek mümkün. Sözün kurgusal dünyaya atılıp, varlıktan uzaklaştırılmasına ve bu sebeple gerçekçiliğini ve anlamını yitirmesine karşı olarak bu tezi kaleme aldım. Söylemenin, konuşmanın ve dahi sözün varlık ile olan ilişkisini olgusal anlamda ilk olarak sözün imkanını oluşturan yargıya açıklık ve işaret kavramlarından hareketle göstermeye çalıştım. Sonrasında ise sözün üç boyutu olan kaynak, zemin/kök ve içeriğin varlığa temasını ele aldım. Normatif anlamda ise sözün zemininden hareketle söz-varlık ilişkisini gösterdim. Sözün zeminini ise altı farklı varoluş modu üzerinden açmaya çalıştım. Bunlar; varlık, varolan, yokluk (köksüzlük), söz, söylem ve iradedir. Bu zeminler aynı zamanda konuşma türlerini sınıflandırdığım anlamına da geliyor.

Anahtar Kelimeler: Söz, varlık, özne, konuşma türleri, sözün katmanları.

ABSTRACT

THE WORD AND BEING

It is possible to say that the social perspective is generally oriented towards the fictionality of the word and interacts more with its artificial side. I wrote this thesis against the word being thrown into the fictional world, being removed from existence and therefore losing its reality and meaning.I tried to show the relationship between saying, speaking and even the word and being in a factual sense, firstly by starting from the concepts of openness to judgment and sign, which constitute the potentiality of the word. Then, I dealt with the contact of the source, ground/root and content, which are the three dimensions of the word, with being. In a normative sense, I showed the word-being relationship by starting from the ground of the word. I try to explain the ground of the word through six different modes of existence. These are; being, existent, absense (rootlessness), word, discourse and will. These grounds also mean that I classified types of speech.

Anahtar Kelimeler: Word, being, subject, types of speech, layers of words.

Yaşadığımız dünyada, hem sözün kendisinin hem de onunla kurduğumuz ilişkinin fazlasıyla yapaylaştığını görüyoruz. Söz, artık neredeyse, karşılaşılmaması gereken, karşılaşmanın mecbur olduğu zamanlarda ise çabucak başka unsurların devreye girmesiyle gerçek dışına itilen bir şey haline geldi. Artık dilin, çoğunlukla, kurgusal olduğuna inanıyor, söz söylemenin ise bu kurgusal dünyada suni bir hareket olduğunu düşünüyoruz. Sözümüzün varlıkla bir temas içerisinde olduğunu sanmıyoruz. O yüzden, lafa değil, icraata bakmayı da kendimize şiar edinmişiz. O kadar ki, Joyce Main Hanks 'in işaret ettiği üzere:

> Sözlere ancak kendilerini destekleyen bir görsel delile sahip iseler inanma eğilimindeyiz... Söz, artık egemen imajlara konulmuş gereksiz bir dipnota dönüşmüştür. Söz bu anlamda toplumumuzda sürekli aşağılanmaktadır. (Hanks, 2021, ss. 22-23)

Halbuki söz varlıkla daima temas halindedir. Bunu anlayabilmek için sözü oluşturan üç unsura kısaca değinip ardından imkanına ve sonra da bahsettiğimiz üç unsurdan ikincisi olan zeminine bakacağız. Sözün temelde üç boyutu vardır: Kaynağı, zemini/dayanağı ve içeriği. Sözün kaynağı öznedir. Söz ancak bir özneden ortaya çıkabilir. (Bu konuyu sözün imkanı başlığı altında inceleyeceğimden dolayı şimdilik burada değinmekle yetineceğim.) Söz özneliğimizin biricik fiili sayılabilir. Nitekim başka fiillerimize göre konuşmamızdan kim olduğumuz daha iyi anlaşılır. Bu sadece sesimizle ilgili bir şey değil, aynı zamanda sözümüzle de ilgilidir. Aynı anlamı, iki kişinin farklı yollarla ve farklı biçimlerle anlatması sözümüzde kendiliğimizin olduğunun bir işareti sayılabilir. Diğer fiillerimiz bizim biz olduğumuza dair içlerinde çok iz taşımıyorken söz için durum böyle değildir. Sözün çıktığı yer, öznenin özneliğine çok yakındır. Söz, özneliğimizi taşır. Sözle karşılaşmamızda neredeyse bir özne ile karşılaşmış oluruz. Özne bu söz vasıtasıyla varlığa taşar/ akar.[1]

Sözün zemini ise öznenin varoluşla kurduğu ilişkinin bizzat kendisidir. Zemin gereklidir, çünkü öznenin kendi özneliği içerisinde kalarak meydana getirdiği söz, sayıklamadan başka bir şey değildir. O durumdaki söz, öznenin sadece bir uzantısı haline gelir. Varlığa bir tesir de veremez. Çünkü kendisinin dışında olan varlığı var saymaz. O, başkaya açılmayarak kendi kendine bir söyleşi gerçekleştirir. Anlamı da kendi içinde kapalıdır, bu açıdan o sözle karşılan biri için o sözün bir anlamının da olduğu söylenemez. Ellul'un söylediği gibi:

---

[1] Özneliğin güçsüzleşmesi nisbetinde, dayanak/zemin sözün kaynağı haline gelir. Sahici bir söz için sözün kaynağının özne, dayanağının ise varlık olması gerekir.

> Söyleyecek bir şeyimiz var mı?... Ancak söyleyecek bir şeyim olduğu için konuşmam konusunda ısrar ediyorum. Bu baskı olmasaydı konuşmazdım. Konuşma hiçbir şeyden doğuyor değildir. İşaret ettiği gösterileni kendisi doğurmaz... Başka biriyle konuştuğumda, ona sahip olmadığım bir şeyi -- ya da sahip olmadığını düşündüğüm bir şeyi -- iletme arzum vardır. Ve bu duruma dayanarak, gerçekten söylemem gereken şeye karşılık gelen kelimeleri ve ifadeleri bulurum. Konuşmayı önceleyen her zaman bir şey vardır. (Ellul, 2021, s. 12)

Halbuki hakiki söz, öznenin başka ile olan ilişkisinden ortaya çıkar. Bu başka , sadece diğer özneler değil, özne dışındaki her şey olabilir. Öznenin varlıkla kurduğu ilişkinin kendisi sözün zemini haline gelir. Bundan sonra söz doğarken bu zemin üzerine doğar ve bir şeye yönelir. Yöneldiği şey onun içeriğini oluşturur. Anlamını, amacını, edimini, doğrultusunu bu hareketin kendisinden alır.

Sözün İmkanı

İmkandan kastettiğim bir şeyin gerçekleşme olanağıdır. İmkan, bu anlamda, bize bir şeyin ne olduğunu daha iyi anlatır. Çünkü imkan, bir zemin olarak, bir şeyin özünün kurulduğu yere işaret eder. Bu o şeyin imkanına indirgeneceği anlamına gelmese de, bu işaret doğrultusunda anlamaya çalıştığımız şeyin aktüel olma durumunda etkileşime girdiği alanların , o şeyin doğrudan kendiliğini aldığı alanlar olduğu zannından kurtulmuş oluruz. Sözü mümkün kılan koşullara baktığımızda her birinin varolan olmaktan çok varlık olmaya daha yakın olduğunu görmek mümkün, böylece sözün varlık ile temas ettiğini anlayabiliriz.

1- Özne ve Nesnenin Açıklığı ve Yargı

Deneyimlediğimiz dünya, bizim deneyimimize açıktır. Onu deneyimleyebilmemizin koşulu, bizim ona, onun bize karşı açıklığıdır. Basitçe, duyularımıza konu olan şeylerin duyumsanmasının , bu karşılıklı açıklık hali ile mümkün olduğunu söyleyebiliriz. Bu açıdan söz de, söz söyleyebilecek kimselerin, üzerine konuşulabilecek olan şeyler hakkında konuşmasıdır. Söz söyleyebilmek demek konuştuğumuz şeylerin berisinde durup onlar üzerinde, onlar hakkında bir yargı verebilmektir. İki varolan, birbiri hakkında söz söyleyemez. Kurabilecekleri ilişki sadece birbirlerin sınırına temas etmekten öteye geçmez. Yargının ise konuşulan şeyin içeriğine, içine, kendiliğine dahil olma imkanı vardır.

Yargımızın doğruluğu veya gerçekliği, konuşulan şey ile bir açıdan özdeş olmasına bağlıdır. Yargı bir özneden çıkar ve ondan ayrılır. Özneden ayrılan şey ise onla aynı ve özdeş değildir. Fakat özneden çıkan şey ile nesnenin kendisi, bir noktada, özdeş haline geldiler. Halbuki bunlar başlangıçta iki farklı şeylerdi. Demek ki, aralarındaki ilişki iki varolanın ilişkisi değildir. Çünkü sınırlar ihlal edildi, özdeşliğe kapı açıldı. Öznenin bir şey hakkında hüküm verebilmesi ile hakkında hüküm verilebilenler aynı açıklığa sahip olduklarından hüküm verme olayı gerçekleşebiliyor.

Bu haliyle söz bir varolan değildir. Mesela o ses değildir; bir tenekeye vurduğunuzda çıkan ses tenekenin sözü değildir. Heidegger de insanların sözsel varlıklar olduğunu belirtirken, konuşmanın ses çıkarmak anlamına gelmediğini vurgulamıştır. (Macquarrie & Robinson, 1973, s. 208) Teneke ile deterministik bir ilişkiye sahip olan ses, bir varolandır. Söz ise, varolanlar hakkında olsa dahi varolan değildir. Temas ettiği şeylerle olan ilişkisi tek boyutlu değildir. Sesin kaynağı, dayanağı, amacı, anlamı, doğrultusu vs basit birer mekanizma ile belki açıklanabilir, belki birbirlerine indirgenebilir. Ancak söz için bunların hepsi, birbirinden farklıdır. Söz, sadece varolanlar arası yatay bir ilişki içerisinde değil, varlık katmanları arasında dikey bir ilişki içerisindedir de.

Var olanların, (gramatik olarak) özneleştirilebilmeleri, bir yargıyı taşıyabilecek hale gelmeleri onların özne olma imkanlarından ileri gelir. Bu imkan, şeylerin kendileriyle arasında bir boşluk olmasından kaynaklanır. Çünkü sadece kendilikleri ile dolu olsalardı, başka bir şeyi taşıyamazlardı. Görüldüğü gibi cümle kurmanın, özne, nesne ve yüklemin mümkün olduğu yer, varolanların varlık mertebeleri, farklı varoluş katmanlarıdır. Bu boşluktan, şeyin bütünüyle tek bir şey olmayıp; kendisi, özellikleri, fiilleri, varoluşu vs. gibi -artık ne ad takarsak takalım- farklı varlık katmanları ortaya çıkar. Aksi halde, gördüğümüz kırmızı renkte bir elma, gördüğümüz ve deneyimlediğimiz haliyle, tam anlamıyla “bu/şu elma”dır.

"Bu elma kırmızıdır” önermesi elmanın kırmızılığı taşıyıcı olmasına bağlıdır. Bu da elma olan ile kırmızı olma arasında bir boşluktan kaynaklanır. Bu boşluk olmasaydı “Elma kırmızıdır.” cümlesini kuramazdık. Çünkü gördüğümüz şey "neyse, odur”, “elma, kırmızıdır” değildir. Mesela, bütün deneyimlediğimiz şeyler tek bir şey olsa ve onlara bundan dolayı a,b,c,d … olarak sırasıyla isim taksak “a, e’dir” cümlesini kuramayız. Çünkü a da e de tamamıyla ayrı deneyimlerimize konu olur, deneyimimizde onların ortak olduğunu gözlemlediğimiz bir alan bulunmaz. Ben bir

sandalyeye oturduğumda, oturduğum şey o sandalyedir. Halbuki o sandalye ile, başka bir sandalyeyi yan yana getirdiğimde bunlar açıkça farklı iki şeydir. Dolayısıyla oturduğum şeyi kastederek, sandalye dediğimde açıkça diğerini dışlayacak şekilde kullanmam lazım. Çünkü ben diğer sandalyeye değil, bu sandalyeye oturdum. O halde, dilimdeki sandalyeyi başka bir şeye yükleyemeyecek ve işaret edemeyecek şekilde kurmam lazım. Yani her bir şeye a,b,c,d… isim takarız. Ve bir ortaklık da söz konusu olmadığından birbirlerine yükleyemeyiz. Bu seviyede kurabileceğimiz tek cümle "a, a'dır" olacaktır. Ancak, bu cümlenin totoloji olmaksızın anlamlı olabilmesi yine yüklem olan a ile özne olan a arasındaki farklılığa dayanır. A'nın yüklem olma imkanını da göz ardı ettiğimizde "A,… A" gibi anlamı olmayan bir şey çıkar. Peki biz "A,….A" diyebilecek miyiz?

2- İşaret

Bir şeyin başka bir şeye işaret etmesi ontolojik bir boşluğu, mesafeyi ve ilişkilenebilmeyi gerektirir. Dilimizle bir şeyi işaret ettiğimizde, o şeyin işaret edilebilirliği kendi varlığındaki boşluktan kaynaklanır. Boşluk olmasa, bizim sözümüz o şeyi işaret edemez. Aynı şekilde, sözümüz de, kendisini aşmasa ve bu aşmayı mümkün kılacak boşluk taşımasa başka bir şeyi işaret edemez. Çünkü işaretin bir doğrultusu vardır. Kapalı iki nokta birbirini işaret etmez. Ancak birbirine açık ve birbirine bakan iki noktanın bir yönü olabilir. Sözümüzün işaret edebilirliği de işarette bulunduğumuz şeyin işaret edilebilirliği de onların bu imkanından beslenir. Eğer tek bir varlık statüsünden ibaret olan bir dünyada yaşasaydık, etkileşime geçtiğimiz her şey kendisinden başka bir şeye imada bulunamazdı ve kendisine imada bulunulamazdı. Nitekim yeterince pozitivist bir bakış açısıyla ; gördüğümüz şeyin, tam anlamıyla görmekte olduğumuz şey olduğu ve bundan başka bir şey de olmadığı sonucuna varmamız kaçınılmazdır. Örnek olarak, görmekte olduğumuz sağ tarafı gösteren bir ok işaretini ele alalım. Bunu gördüğümüzde, gözümüzü okun sağ tarafına çevirmemiz gerektiğini anlarız. Halbuki bir kare görsek herhangi bir başka bir şey yapmayız; gördüğümüz şey, olan ve olmakta olan şeydir. Kareyi anlatırken kare diyoruz, halbuki oktan bahsederken ok işareti diyoruz. Çünkü ok işaret olmaksızın bahsettiğimiz eyleme yol açmaz, kare gibi olur. Ok, sadece ok olsaydı başkasını göstermezdi, gösterdiğine göre sadece ok değil, aynı zamanda işaret de.

Bu yüzden dilin işaret etme imkanı yine varlıktan kaynaklanır. "A" dediğimizde bunun bir şeye/bir varolana işaret etmesi "A"nın ve "A dememizin" varolan cinsinden olmamasına bağlıdır.

Önceki paragrafta varolanlar dünyasında konuşmaya çalışırsak konuşmamızın ancak "A,….A" olabileceğini söylemiştik. Şimdi de anladık ki, bu da mümkün değildir. Çünkü "A" dahi diyemiyoruz. Böylece, konuşmamızın imkanı varlık alanıdır. Dil sadece varolanlardan bir varolan değildir. Varlığı yok saymak bütün dili yoksaymış olmamız anlamına gelir.

Sözün Dayanağı/ Zemini

Sözün dayanağından kastım, konuşanın yani sözü irade eden kimsenin o sözü söylemek için neye dayandığı sorusunun cevabıdır. Öznenin varoluşla kurduğu ilişkinin kendisidir. Sözle ilişkimiz de ilk önce sözün içeriğinden çok sözün dayandığı yer ile olan ilişkimizle belirlenir. Bu bakımdan, sözün içeriği ikincildir. Birisi bize kızgınlıkla bir şey söylediğinde öncelikle kızıyor olması bize bir şey anlatır.[2] Söylediği sözü ise, o hale uygun bir biçimde anlamaya çalışırız. Bize anlatılmak, söylenilmek istenen işittiğimiz ile aynı şey değildir. Söylenilmek istenileni daha iyi anlamak için dinleyici de, içerikten önce sözün dayanağını anlamaya çalışır. Bu süreç genellikle sezi yoluyla yanlış veya doğru bir şekilde hızlıca kavranıldığından sözün dayanağı, söze dair düşünce ve araştırmalarımızda veya gündelik dilde anlama faaliyetimizin bilincine varmaya çalışırken kendini pek göstermez. Sözün dayanaklarını altıya ayırabiliriz: Varlık, varolan, yokluk (köksüzlük), söz, söylem ve irade.

Varlık

Sözün varlığa dayanmasına, konuşan kişinin varoluşla sahici bir şekilde etkileşime geçtiğinde tanık oluruz. Bu etkileşim sonucunda varlık özneyi konuşmaya iter. Yani konuşan kişi sadece bir kurgulama eylemi olarak söz söylemez. Gerçekten söylenilmesi gereken (sosyal ilişkiler anlamında değil) bir şeyler onu konuşturur. Söylenilme gerekliliğini varlığın izhar edilme durumu olarak

[2] Duygu durumları sözün yegane dayanağı değildir.

anlamalıyız. Her ne kadar çok iyi bir örnek olmasa da, başına vurduğumuz bir kişinin bağırmasını yahut hasta olan kimsenin inlemesini örnek olarak verebiliriz.[3]

İnilti veya bağırma bir varlığın sesi/sözü gibidir. Duyduğumuz şeyin sadece konuşana ait değil, aynı zamanda hastalığın veya acının, en azından acı çeken kişideki hallerinin, sesi gibidir. İnsan, o hale, sadece bir yönüyle, medyum/vasıta olmuştur. Acı, insanı sese/söze zorlamıştır. O, sözde açığa çıkmak istemiş, sözle belirginleşmek istemiştir. Gerçekçi olmayan bir şekilde söylenen "Canım acıyor" ifadesi ile, bir hastanın inlemesi arasında , cümle olma bakımından fark olmaksızın, sözün dayandığı yer açısından bir farklılık var. Birisinin kökü acı iken, diğeri köksüz olabilir. Acıya işaret eden sözün acıyla ilişkisi ile acının bir nevi sözü olan iniltinin acıyla olan ilişkisinin farklılığı açıktır. Burada inilti hem acıya hem acı çeken kişiye ait gibidir. İşte, sözün varlığa dayanması, hem kökünün varlık cinsinden bir şey olması hem de kök ile kurulan ilişkinin sahici bir biçimde kurulmasıdır. Bundan dolayı, bu tür sözlere sahici söz ismini veriyorum.

Varolan

Bir varolana dayanan sözleri daha çok gündelik konuşmalar üzerinden anlayabiliriz. Bir yemek masasında söylenen "Tuzu uzatır mısın?" ifadesini ele alalım. Burada, cümlenin konu edindiği şey, aslında onun kökü sayılır. Söyleyenin iradesi bir şeye, bir varolana yönelir, onu ister. Ancak dikkat edilirse bütün bu unsurlar yani irade, isteme ve dahi yönelmenin kuvvetli olmadığı görülecektir. Hepsi bir şekilde kuvvetten düşmüş, sadece varolan kalmıştır. Sözün kökü, varolandır. Sözün kendisine kaynak olarak bir varolanı seçmesi ile varlığı seçmesi arasında değer bakımından, ilk başta, bir fark olduğu gözükmüyor olabilir. Ancak, varolan kaynaklı sözlerin söz dışındaki unsurlarla da kolaylıkla anlatılabilmesi bize sözün özünün ne olduğu ve de neye söz dememiz gerektiği hakkında bilgi verir. Varolan kaynaklı sözün kökü ile olan ilişkisi işaret olmaktan ibarettir. Bu işaret başka bir şekilde de yerine getirilebilir. Örnekteki tuzun uzatılması anlamı cümlesi pekala jest ve mimiklerle de anlatılabilir. Ancak hatırlanacağı üzere, varlığı zemin olarak alan söz köküne sadece işaret etmekle kalmayıp, onunla daha yakından bir ilişkisi vardır. O, kaynağını kendi içerisinde barındırıyor gibiydi. Kaynağı, söze doğru açılıyordu. Bu anlamda, varlığa dayanan sözün

---

[3] Açıktır ki, vurduğumuz kişinin bağırmasının kaynağı ile, boş bir tenekeye vurduğumuzda çıkan sesin kaynağı bir değildir. Daha önce belirttiğimiz gibi, tenekenin sesi tenekenin sözü değildir. Ancak insanın inlemesi , en azından, insanın sözü gibidir. Öznenin bir nevi silikleştiği bu örnekler varlığa dayanan sözlerin ait olduğu yelpazeyi daraltmak suretiyle de olsa gösterebilmektir. Konuşmanın ilkel bir hali sayılabilecek bu örnekler, karşılaştığımız sözler komplike oldukça varlıktan uzaklaşıp daha çok köksüzleşme eğiliminde olduklarından bu örnekleri vermekle yetineceğiz. Çünkü komplike bir sözün varlığa dayanmasına oldukça az rastlarız gündelik hayatta. Bu durum sözün kendi doğasından değil, insanların hali hazırda sözle olan ilişkilerinden kaynaklanır.

sadece doğrultusu değil, aynı zamanda yönü ve hareketi vardır. Gösteren ve gösterilen olarak adlandıracağımız iki noktadan ibaret değildir. Bir yerden başlar ve bir yere doğru akar. Sözün varlıkla olan ilişkisi daha dinamik bir yerden kurulur.

Yokluk

Burada yokluk bir kökün yokluğu anlamındadır. Yokluğa dayanan sözler karşısında genellikle ne cevap vereceğimizi bilemeyiz. Sözün kaynağını az veya çok, belli belirsiz sezemiyorsak bu sözler bizi şaşkınlığa uğratır. Heyecanlı bir konuşma içerisinde tamamıyla başka bir yönden söylenen söz gibi kendi başına anlamlı olsa bile konu ile alakası hiç olmayan bir söz gibi öylesine konuştuğumuz zamanki gibi veya aklımızdaki önermenin tersini, olumsuzunu bir sebep olmaksızın düşünmek gibi. Sebep olmamasını vurguluyorum çünkü sebep; sözün kaynağı olabilecek kuvvette olabilir. Söylediğimiz, düşündüğümüz şeyin sadece değilini söylemekten ibaret olan bir söz, yani bir sebebe dayanmadıkça olumsuzlama yokluğa dayanır. Nereden geldiği belli olmayan bu sözler bizim için bir anlam ifade etmezler. Ancak bu, sözün kendisinden kaynaklanabileceği gibi bizim sözün kaynağını belirleyememezden de kaynaklanabilir. Kaynağı yokluk olan sözler bunlarla sınırlı değil elbette. Özellikle diğer kaynak çeşitlerinin kendi içlerindeki sahiciliğe göre onlar da yokluk veya varlık sınıfına dahil olabilirler. Zaten temelde bütün kaynakları varlık ve varlığın yokluğu olarak ikiye ayırmamız mümkün.

Söz

Sözün bir başka söze dayanmasında iki önemli unsur vardır. Birincisi dayanılan sözün zemini, ikincisi ise onla kurulan ilişki. Kabaca söylemek gerekirse, dayanılan sözle kurulan ilişkinin sahici bir tarafı varsa, o halde ikinci sözün (en son söylenilen) zemini birincinin zeminine indirgenebilir. Eğer ilişki sahici değilse, sözün zemini bu ilişkinin türüne göre şekillenir. Bütün zeminler içerisinde sözün varlığa dayanmasının onun için ayrıcalıklı bir öneme sahip olmasından dolayı, sözün , varlığa dayanan söze dayanmasını da kısmen kritik bir konumda görüyorum. Daha önce belirttiğimiz gibi, varlığa dayanan sözün, söz olmaklığını diğer sözlerden ayırmamız lazım, o yüzden sahici söz diyorum. Şimdi bu haliyle sözün, (ancak varlığa dayanan) söze dayanmasını, sözün varlığa dayanması kategorisi altında ele alıyorum. Fakat yine de bu iki durumun, yani sözün doğrudan varlığa dayanması ile sözün varlığa dayanan söze dayanmasının, farklı sonuçlar çıkarmadığı anlamına gelmez. Öncelikle, sözün söze dayanması, duyduğunu tekrarlayarak sözün aktarılması değildir; söz söyleyen öznenin daha önce diyalog kurduğu başka bir özne ile

özneliklerinin kaynaşması ve ilk sözün, ikinci sözde kendi yerini esaslı bir biçimde almasıdır. Bahsettiğimiz kaynaşma Gadamer'in kaynaşmasına (Gadamer, 1960) işlev olarak benzese de, sözün neticesi olan anlama noktasından değil, sözü netice veren sürecin başlangıcı noktasından bir kaynaşmadır. Bu kaynaşma gerçekleşmediği zaman, bahsedilen sözün kaynağı ne kadar varlık olursa olsun, ona dayanan söz tutulacak bir dal bulamadığı için bir yokluğa dayanan söz olacaktır.

Söylem

Söylemin kaynağının sözler olması nedeniyle sözün söyleme dayandırılmasının zemininin söze indirgenmesi gerektiği sonucuna hemen varılabilir. Ancak söylem tam da önceki konuda dikkat çektiğim öznelik konusunda, giderek sözden farklılaşır. Açıktır ki, değil özneliklerin kaynaşması imkanını barındırması, içinde bir öznelik barındırması bile zor hale gelmiştir. Söylem söyleyenden bağımsızlaşarak ortada dolanır. Öznesinden koparılmıştır, bu haliyle öznesizdir denilebilir. Kaynağı bir yerde değil, havada asılı duran bir bulut gibidir, köksüzdür. Bu yüzden, söyleme dayanan söz yokluğa dayanmış sayılır.

İrade

Gelelim iradeye. Öncelikle iradeden kastım sözün kaynağı olma ihtimalini taşıyan irade değildir. Başta öne sürdüğümüz sözün kaynağının özne olma durumunu , öznelik ile iradenin güçlü ilişkisinden dolayı, iradeye de uygulamak kısmen mümkün gözüküyor. Ancak benim burada bahsettiğim irade kaynak olması bakımından değil, zemin olması bakımından iradedir. Dahası, daha önce yine dipnotta belirtmiş olduğum kaynak olması bakımından özneliğin ve iradenin silikleşmesi durumunda sözün zemininin bir nevi sözün kaynağı haline gelmesi de mümkün. Acı duyan kişideki iniltinin, olay üzerindeki silikleşmiş olan iradesinden dolayı, kişiden değil, neredeyse acının kendisinin sesi olma durumu vardır.[4] Söylemenin bir zemini olarak iradeyi seçen söz, söylemek için söylemek anlamına gelir. İrade ve seçim konuşmanın kökenini oluşturur. Söylemler üzerinden bakacak olursak, bir konuda, bir sebep olmaksızın, değişik söylemlerden birini seçip konuşmaya başlayabilir insan. Bu haliyle, seçtiği şey köksüz olduğu gibi, seçimin kendisi de köksüzdür. Neden onu değil de, bunu söylüyorsun sorusunun cevabı "Çünkü bunu seçtim." olacaktır, her ne kadar çoğunlukla "Çünkü böyle düşünüyorum." cevabını alsak bile. Dolayısıyla böyle bir konuşma yine

[4] Ancak acı örneğini verdiğim yerde, örneğin başka bir boyutu ile ele aldığımdan orada bu noktayı anlatmıyorum.

köksüzlüğe yakındır. İradeyi kaynak olarak değil zemin olarak kabul eden söz varlık değildir, yokluk ağır basar. Bunun bir nedeni de , iradenin özünün hiçlik olmasıdır. Nedensiz, hiçlikte, hiçlikle seçebiliyor olmak iradenin kendi imkanını oluşturur. Varlıkta ise ister nedensellik yönüyle bakalım isterse ilişkiler ağı yönünden bakalım her şey birbiriyle bağlıdır. Bu bağlılık iradeye zarar verir. İradenin özü bağsız ve hatta neredeyse bağlamsız olandır.

Sonuç

Bu ayrımlar neticesinde sözün, konuşmanın varlıkla olan irtibatını mutlak bir surette koruduğunu söyleyemeyiz. Ancak görüldüğü gibi, onun hiçlikle olan irtibatı, ya düşüncenin antitezi, ya başka bir söze/söyleme dayanma gibi ikincil unsurlarla alakalıdır. Yani dilin kurgusal tarafı vardır ve bu kurgusal tarafı varlıkla olan irtibatını kesmiş veya azaltmış durumdadır. Ancak, bu türlü ikincil unsurları göz önüne almadığımız zaman, sözün imkanını ve dolayısıyla özünü ortaya koyduğumuz zaman sözün varlıkla olan irtibatı daha çok ortaya çıkmış olur.

Sözün Varlıkla İlişkisi /
The Relationship of Word to Being
Örnek 1: Sözün İmkanı /
Example 1: The Potentiality of the Word
Özne ve Nesnenin Açıklığı ve Yargı /
Openness of subject and object and Judgement
İşaret / Sign
Örnek 2: Sözün Zemini-Dayanağı /
Example 1: The Ground-Root of the Word
Varlık / Being
Varolan / Existent
Söylem / Discourse
Yokluk / Absence (of)
Söz / Word
İrade / Will

Sözün Üç Boyutu /
Three Dimensions of Word
Kaynak / Source
Zemin-Dayanak / Ground-Root
İçerik / Content
Varlık / Being
Varolan / Existent
Söylem / Discourse
Yokluk / Absence (of)
Söz / Word
İrade / Will

Kaynakça

-Hanks, J. M. (2021). Ön söz. İçinde J. Ellul, *Sözün düşüşü* (Gözden geçirilmiş beşinci baskı, ss. 17-26). İstanbul: Paradigma Yayınları.

-Ellul, J. (1985). *The humiliation of the word*. Wm. B. Eerdmans-Lightning Source.

-Heidegger, M. (1973). *Being and time* (J. Macquarrie & E. Robinson, Trans.). Oxford: Blackwell. (Original work published 1927)

-Gadamer, H. G. (2013). *Truth and method.* A&C Black. (Original work published 1960)

-Descartes, R. (2013). *Meditations on first philosophy*. Broadview Press. (Original work published 1641)

-Aristotle. (1933). *Metaphysics* (W. D. Ross, Ed., Vol. 1). Cambridge, MA: Harvard University Press.

-Lacan, J. (1977). *Écrits: A Selection* (A. Sheridan, Trans.). New York, NY: W. W. Norton.